

Christa Lykke Christensen och Anne Jerslev (red.):

Ældre mennesker i et mediesamfund

Frydenlund: Frydenlund Academic, 2017, 262 s.

I en essä från 2010 – med den allt annat än diskreta rubriken: ”Medieforskerne hater gamle mennesker” – formulerade Trine Syvertsen två teser som hon tämligen enkelt kunde belägga. För det första: ”Forskere som er interessert i eldre er ikke interessert i medier.” För det andra: ”Forskere som er interessert i medier er ikke interessert i eldre”.¹

Ännu idag har uppfattningen visst fog för sig. Dock måste vi medge att undantagen börjar hopa sig, och ett gott sådant är otvivelaktigt volymen *Ældre mennesker i et mediesamfund*. Sex danska forskare, samtliga kvinnor och med bakgrunder i medieforskning såväl som äldreforskning, tar sig i nio kapitel an olika aspekter av äldre danskars vardag med digitala och analoga medier.

I det första kapitlet görs en sekundäranalys av demografiska data och publikstatistik om äldre från Danmarks Statistik respektive Kulturstyrelsen. I det andra och tredje redovisas centrala begrepp – och äldres medievardag teoretiseras. Det fjärde kapitlet består av en etnografiskt inspirerad studie av 22 kvinnors vardagsliv och medierepertoar. I det femte stärks det etnografiska inslaget ytterligare när vi får följa med in i tre olika äldreboenden (mer härom nedan). Det sjätte kapitlet uppmärksammar äldres föreställningar om hälsa och åldrande, och analyserar deras förhandlingar med medierade diskurser om den goda ålderdomen. I kapitel sju görs en receptionsanalys av veckotidningen *Søndags* kvinnliga läsare. Det näst sista kapitlet tar sig an DR:s

målgruppsadressering i radio och DAB-radio ur både producentens och den äldre publikens perspektiv. Allra sist analyseras hur två danska talk shower fungerar som plattformar för att ”göra ålder” och etablera en kultur där varken sjukdomar eller depressioner tycks få plats.

Den som söker efter teoretisk förnyelse blir förmodligen inte överväldigad. Det mesta, både beträffande medieteorier och teori om äldre och åldrande, är välkänt och beprövat. Bokens styrka består snarare i att vi får nya konkreta – och högst angelägna – analyser av allmänt understuderade fält av medier och publik, i synnerhet som det är fråga om den äldre och därtill växande delen av befolkningspyramiden.

Christine E. Swanes studie av äldreboenden finner jag särskilt lyckad. Hennes analys gör det oerhört tydligt att våra liv är medialiserade från vaggan till gravan. Många boende tar med sig telefonabonnemang och prenumerationer från sina tidigare bostäder, för att bibehålla kontinuiteten i vardagsrutinerna – och känslan av att hänga med och vara en del av världen i stort.

När kropp och sinnen åldras följer en kamp för tillvaron som medieanvändare. Att lära sig en ny fjärrkontroll kan bli oerhört krävande, för att nu inte tala om svårigheterna med den digitala tekniken som därtill fordrar fortlöpande assistans av varma experter² i form av personal och anhöriga.

Att kunna forma sin vardag, visar Swane, och ha makt över sin medierepertoar framstår som centralt även i livets slutskede. För de äldre på boendet är medierna verkligen inte bara fråga om att i enklaste bemärkelse upprätthålla vanor och få tiden att gå. Nej, att

Bokrecensent: **Dino Viscovi**, lektor i medie- och kommunikationsvetenskap, Linnéuniversitetet i Växjö.

ha makt och inflytande över text och reception – tanke och känsla – handlar också om värdighet och något i grunden existentiellt.

I ljuset av insikter som dessa blir även till synes triviala inslag på äldreboenden som bakgrundsmusik (jfr. radion som sekundärmedium) intressanta. Ljudmattan tycks ibland motiveras mest av personalens önskemål, men kan också skapa sammanhang och ge trygghet åt de äldre.

Swane arbetar med föredömligt med fotodokumentation (utan att göra etiska övertramp). Med tanke på att foton numera är enkla att producera och reproducera kommer vi förhoppningsvis få mer av detta av framtida etnografer.

Avslutningsvis, i bokens första kapitel görs tappra försök att utvinna nya insikter av gamla publikdata. Det är inget fel på ambitionen eller prestationen som sådan. Men här

liksom i kapitel åtta blir det tydligt att dansk medieforskning skulle må väl av att i högre grad skapa egna databaser för kvantitativ analys, inte minst med tanke på att bearbetningsmetoderna i dag är långt mera homologa med tolkande och kulturteoretiska traditioner än tidigare.

Med detta sagt, rekommenderas boken varmt till alla som intresserar sig för medier och äldre eller för äldre och medier.

Noter

1. Syvertsen (2010, 386), kursiv i original.
2. Bakardjieva (2005).

Referenser

- Bakardjieva, Maria (2005). *The Internet Society: The Internet in Everyday Life*. London: Sage.
- Syvertsen, Trine (2010). Medieforskerne hater gamle mennesker. *Norsk Medietidsskrift* 4(17), 381-391.